

Zwalczanie antybiotykooporności - współczesne wyzwanie

Grzegorz Cessak

*Prezes Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych
Wiceprzewodniczący Rady Zarządzającej Europejskiej Agencji Leków (EMA)*

Antybiotykooporność to dzisiaj jedno z najistotniejszych zagrożeń zdrowia publicznego.

Od czasu odkrycia penicyliny w 1928 r. środki przeciwdrobnoustrojowe ratujące życie zrewolucjonizowały nasze społeczeństwo i gospodarkę. Choroby, kiedyś śmiertelne, dzisiaj stały się rutynowymi dolegliwościami, wymagającymi krótkiego leczenia. Obecnie dorobek ten jest zagrożony głównie z uwagi na nadmierne lub niewłaściwe stosowanie środków przeciwdrobnoustrojowych. Doprowadziło to do coraz częstszego występowania i rozprzestrzeniania się bakterii opornych na wiele leków. Bardzo trafnie o zagrożeniu antybiotykoopornością powiedział Vytenis Andriukaitis - komisarz ds. zdrowia i bezpieczeństwa żywności Komisji Europejskiej *„Oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe jest coraz większym zagrożeniem w skali światowej i jeżeli już teraz nie zaczniemy jej zwalczać w bardziej intensywny i zdecydowany sposób, do 2050 roku liczba jej ofiar śmiertelnych może prześcignąć liczbę ofiar chorób nowotworowych. (...) Promowanie rozsądnego stosowania środków przeciwdrobnoustrojowych u ludzi i zwierząt, zorganizowany nadzór, skuteczniejsze gromadzenie danych oraz wspieranie badań naukowych pomogą nam przekształcić UE w lidera w zakresie najlepszych praktyk mającego realny wpływ na kształtowanie światowego programu zwalczania oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe we współczesnym świecie, w którym występuje coraz więcej współzależności między krajami i regionami”*.

Zatem problem narastania antybiotykooporności to duże wyzwanie nie tylko dla Unii Europejskiej, ale dla całego świata. Konieczne jest więc podjęcie działań w celu zminimalizowania tego zjawiska zarówno wśród ludzi jak i u zwierząt.

Aby sprostać temu wyzwaniu, na wniosek państw członkowskich, podjęto decyzję o sporządzeniu kompleksowego planu działania UE w sprawie oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe w oparciu o podejście „Jedno zdrowie”(One Health). Podejście to odnosi się do ochrony zdrowia człowieka, przy współdziałaniu ochrony zdrowia zwierząt i uwzględnianiu wpływu środowiska na ludzi i zwierzęta. „Jedno zdrowie”: to termin stosowany do opisanie zasady, która uznaje, że zdrowie ludzi i zdrowie zwierząt są ze sobą powiązane oraz że choroby przenoszą się

z ludzi na zwierzęta i *vice versa*, zatem konieczne jest przeciwdziałanie im zarówno u ludzi jak i u zwierząt. Podejście „Jedno zdrowie” obejmuje również środowisko, które jest kolejnym elementem łączącym ludzi i zwierzęta oraz prawdopodobnie stanowi potencjalne źródło nowych mikroorganizmów lekoopornych. Jest to termin ogólnie rozpoznawalny, który jest powszechnie stosowany w UE oraz w deklaracji politycznej ONZ w sprawie oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe z 2016 r.

Nadrzędnym celem planu w ramach podejścia „Jedno zdrowie” jest zabezpieczenie możliwości skutecznego leczenia zakażeń u ludzi i zwierząt, a także podjęcie szeroko zakrojonych działań na rzecz ograniczenia występowania i rozprzestrzeniania się oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe zarówno w Unii Europejskiej jak i poza nią.

Aby założony cel został osiągnięty, plan „Jedno Zdrowie” zakłada:

1. wzmocnienie nadzoru i zgłaszanie stosowania środków przeciwdrobnoustrojowych i oporności na te środki;
2. prowadzenie wysokiej jakości badań i analiz dotyczących zwalczania lekooporności tak aby wyniki tych badań i analiz umożliwiły ulepsze-

nie już istniejących działań w ramach ochrony antybiotyków;

3. podnoszenie świadomości i wiedzy dotyczącej związku między stosowaniem antybiotyków, a rozwojem i rozprzestrzenianiem się oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe;
4. poprawę koordynacji i wdrażania przepisów UE w celu zwalczania oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe;
5. wzmocnienie środków profilaktyki i kontroli zakażeń;
6. promowanie rozsądnego stosowania środków przeciwdrobnoustrojowych;
7. lepsze uwzględnienie roli środowiska;
8. rozwój nowych terapii alternatywnych;
9. rozwój nowatorskiej diagnostyki.

Jeżeli nie podejmiemy skutecznych działań w celu odwrócenia obecnych tendencji, grozi nam powrót do czasów sprzed istnienia antybiotyków, gdzie zwykła rana i zakażenie mogły być szalenie groźne, nawet śmiertelne, a rutynowe procedury medyczne niezwykle ryzykowne. Należy zatem uczynić wszystko, aby zwiększać świadomość i podwyższać poziom edukacji w zakresie oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe.

Udział UE i jej wielostronna współpraca z organizacjami takimi jak WHO, OIE, FAO oraz międzynarodowymi forami powinny zatem zostać wzmocnione w celu wnoszenia wkładu do regionalnych i globalnych działań w zakresie oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe, zgodnie z podejściem „Jedno zdrowie”. Ze względu na globalny charakter problemu współpraca międzynarodowa nabiera olbrzymiego znaczenia.

Należy więc podkreślić, że naszym obowiązkiem jako agencji jednego z krajów Unii Europejskiej jest aktywne uczestnictwo w tym planie działania. Chcemy, działać przede wszystkim poprzez upowszechnianie wiedzy na temat zagrożeń płynących z nadmiernego i nierozważnego stosowania antybiotyków u ludzi i zwierząt. Zapraszam do lektury cyklu artykułów poświęconych temu zagadnieniu.

Prezes Urzędu

Grzegorz Cessak